

Список використаних джерел

1. Криміналістичний вісник : наук.-практ. зб. / [голов. ред. В. В. Черней] / ДНДЕКЦ МВС України ; НАВС. – К. : ПК «Типографія від «А» до «Я», 2018. – № 1 (29). С. 195–202.

2. Сайт «Вікіпедія-вільна енциклопедія». URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%B9_%D0%93%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B9_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.

3. Сайт «Поліція Донеччини». URL: <http://police.dn.ua/news/view/politsejski-donechchini-protestuvali-mobilni-pristroi-dlya-provedennya-daktiloskopii-v-rezhimi-onlajn>.

4. Сайт «Integrated Biometrics». URL: <https://integratedbiometrics.com/products/kojak/>.

5. Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України, наказ МВС України від 10.09.2009 № 390.

Панчук Олена Валеріївна,

старший оперуповноважений в ОВС
Департаменту Національної поліції України

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Опитування з використанням поліграфу в діяльності Національної поліції України є комплексною процедурою, яка має свої особливості залежно від спрямованості, завдань та передбачає дотримання таких загальних принципів, як: отримання добровільної згоди особи яку тестують, законності, правомірності, комплексності та всебічного забезпечення прав людини.

Спеціаліст-поліграфолог з числа діючих працівників Національної поліції України проводить дослідження на основі Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, інших міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Законів України «Про Національну поліцію України», «Про запобігання корупції», «Про державну таємницю», «Про очищення влади», «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та інших нормативно-правових актів.

Основним нормативно-правовим документом яким користуються спеціалісти-поліграфологи під час проведення дослідження є наказ МВС України № 920, але у зазначеному наказі не вказаний алгоритм проведення досліджень під час проведення оперативно-технічних заходів або в рамках кримінальних проваджень. У зв'язку з чим, спеціалістами-

поліграфологами підготовленні пропозиції щодо внесення змін до зазначеного наказу.

На теперішній час робота щодо впровадження в діяльність підрозділів Національної поліції України психофізіологічних досліджень з використанням поліграфу здійснюється Департаментом оперативно-технічних заходів НП України.

Основне завдання яке покладено на спеціалістів-поліграфологів ДОТЗ НПУ – проведення досліджень з використанням поліграфа за напрямками:

- проведення службових перевірок;
- проведення перевірок в рамках досудового слідства;
- проведення перевірок під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Спеціалісти-поліграфологи ДОТЗ НП України під час проведення досліджень з використанням поліграфу по кримінальному провадженню або в рамках здійснення оперативно-розшукової діяльності можуть надати відповіді ініціатору, а саме:

- щодо причетності або не причетності особи до скоєного злочину;

- з'ясувати яку роль виконувала особа під час здійснення злочину;
 - встановити яким чином (знаряддя, групою осіб) був скоєний злочин;
 - перевірити правдивість наданих свідчень.

Згідно з принципом добровільної згоди спеціаліст-поліграфолог починає психофізіологічне інтерв'ю із використанням поліграфу лише за умови отримання письмової згоди особи і обов'язково пересвідчившись у тому, що ця згода справді добровільна, а не є наслідком примусу або тиску з боку сторонніх чи зацікавлених осіб.

Якщо особа відмовилась від проходження тестування вона не може бути притягнута до будь якого виду відповідальності.

За принципом правомірності психофізіологічне інтерв'ю із застосуванням поліграфу проводиться тільки за наявності відповідного завдання та в межах визначеного кола питань, про що спеціаліст-поліграфолог повідомляє особу, з якою проводиться опитування.

Також особа може за своєю ініціативою пройти психофізіологічне дослідження з використанням поліграфу для того щоб спростувати висунуті безпідставні звинувачення або підозри відносно неї.

Принцип комплексності вимагає від спеціаліста-поліграфолога використання всіх наявних можливостей, застосованих під час психофізіологічного інтерв'ю, із використанням поліграфу з метою забезпечення повної та всебічної обґрунтованості висновків щодо особи. Спеціаліст-поліграфолог має забезпечити особі, з якою проводиться дослідження з використанням поліграфу психологічний комфорт.

Принцип забезпечення прав і свобод людини (невтручання в приватне і сімейне життя, відсутність посягань на свободу думки, совісті і релігії, вираження поглядів, задекларовані статтями 8–10

Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) для спеціаліста поліграфу є провідним.

Опитувана особа повинна знати, щодо якої події проводиться психофізіологічне інтерв'ю із використанням поліграфу, бути ознайомленою зі змістом тестів, має право відмовитись від обстеження на будь-якому етапі, не давати пояснень щодо виникнення у неї тих чи інших реакцій.

Спеціаліст-поліграфолог під час проведення психофізіологічного дослідження повинен дотримуватись алгоритму дослідження:

Починає своє дослідження тільки після того як отримав завдання на проведення опитування із використанням поліграфа. Вивчає наявні матеріали, у разі виникнення або уточнення питань стосовно дослідження отримує від ініціатора додаткові пояснення щодо поставлених запитань, після чого визначає дату, місце та умови опитування, про що повідомляє ініціатора. Обов'язково, якщо проводиться спец тестування отримує від ініціатора довідку про обставини події.

Ініціатор з дотриманням конфіденційності здійснює організаційне та оперативне забезпечення опитування на всіх етапах, у тому числі явку особи у визначений термін та місце.

Обов'язково ознайомлює опитуваного з пам'яткою про проходження ПФД.

Перед початком опитування спеціаліст-поліграфолог згідно з «Інструкцію про порядок використання поліграфів у Національній поліції України» пропонує опитуваній особі власноруч заповнити заяву про надання згоди на проведення опитування з використанням поліграфу, отримує та підписує від опитуваного анкету. З'ясовує у опитуваного його фізичний або психологічний стан, який зазначений у цих методичних рекомендаціях, у разі встановлення, що особа перебуває хоча б в одному з наведених станів, дослідження не проводиться.

Після цього спеціаліст-поліграфолог в бесіді з опитуваним переконується у добровільній згоді особи на проведення опитування, відсутності примусу або тиску з боку сторонніх чи заінтересованих осіб. У разі підтвердження добровільної згоди спеціаліст-поліграфолог засвідчує заяву про добровільну згоду особи до участі в проведенні психофізіологічного інтерв'ю із застосуванням поліграфа своїм підписом. Заяву особа заповнює власноручно. У випадку відмови опитування не проводиться.

Одночасно опитуваному роз'яснюється, що поліграф не завдає шкоди життю, здоров'ю людини та навколишньому середовищу, про що відмічається у заяві про добровільну згоду.

У процесі проведення опитування особа має право в будь-який момент відмовитись від подальшої участі в його проведенні, або відповідати на будь-яке запитання, що не свідчитиме про приховання або недостовірність інформації, що нею надається.

З опитуваним обговорюється зміст запитань, які будуть поставлені.

Запитання не можуть стосуватися приватного або сімейного життя опитуваного, обмежувати свободу думки, совісті, релігії або вираження поглядів.

У процесі опитування спеціаліст-поліграфолог ставить тільки ті питання, що були попередньо обговорені з особою, яка опитується.

Спілкування спеціаліста-поліграфолога з особою, яка опитується, ведеться мовою, якою особа володіє. Якщо спеціаліст поліграфолог та особа, яка опитується, не можуть спілкуватися однією мовою, ініціатор залучає до проведення опитування перекладача.

Під час опитування за письмовою згодою опитуваного виключно для фіксації дотримання порядку, можуть використовуватись аудіо- та відеозапис.

По закінченні опитування спеціаліст-поліграфолог знайомить особу з результатами опитування щодо її реагування на пред'явлені психологічні стимули, з'ясовує, чи бажає особа ознайомитися з довідкою, та інформує про можливість та порядок ознайомлення.

Спеціаліст-поліграфолог повинен забезпечити збереження усіх матеріалів дослідження (поліграми, аудіо- та відеозапис) та несе персональну відповідальність у разі їх втрати.

Петухова Марина Олександрівна,
здобувачка ступеня вищої освіти магістра
Луганського державного університету
внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка

СУЧАСНІ ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Відповідно до положень чинного Кримінального процесуального кодексу України, слідчий експеримент проводиться з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань.

Ч. 2 ст. 240 КПК України дозволяє з метою фіксації ходу та результатів слідчої (розшукової) дії проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення, відбитки та зліпки, які додаються до протоколу. Для здійснення такої фіксації слідчим, дізнавачем, прокурором, залученими спеціалістами можуть використовуватися різноманітні технічні засоби.

Використання будь-яких технічних засобів під час проведення слідчого експерименту має бути відображено у відповідному протоколі із зазначенням назви, технічних характеристик, серійних номерів та інших ознак застосованих засобів.

Основною формою фіксації ходу та результатів слідчих (розшукових) дій лишається протоколювання. Бланки протоколів (а іноді і весь документ) виготовляються за допомогою комп'ютерної